

Liviu Antonesei

Întoarcerea lui Leon Volovici

Vineri seara, la „Casa Pogor”, într-o sală plină pînă la refuz, am participat la o lansare de carte eveniment. Împreună cu Aura Christi, editoarea cărții, Lucian Vasiliu, gazdă, Emil Brumar, în calitate de fost coleg de liceu al autorului, Mihai Dinu Gheorghiu, prieten vechi al acestuia și tînărul istoric Adrian Cioflîncă, am vorbit despre cartea lui Leon Volovici „De la Iași la Ierusalim și înapoi” (Editura Ideea Europeană, 2007). Primisem cartea cu cîteva zile mai înainte și o citisem practic pe nerăsuflăte, o citisem cu enormă plăcere deși, desigur, o carte care se referă și la perioada războiului, la pogrom și la comunismul românesc nu poate cuprinde numai lucruri plăcute! Plăcerea lecturii venea din altă parte, din mai multe părți. Mai întîi, din tonul măsurat și din simțul nuanțelor care o străbat. Leon Volovici privește și își privește trecutul cu un fel de înțelepciune care nu e cîștigată doar o dată cu trecerea vîrstei, ci îi este oarecum consubstanțială, structurală.

În al doilea rînd, plăcerea provenea și din faptul că, într-o foarte largă secțiune a cărții, am regăsit Iașul acela multicultural și viu, poate sărac, însă foarte colorat, pe care am apucat să-l mai cunosc și eu în anii șaizeci, ani ai copilăriei și adolescenței mele. Trăitor în acea perioadă într-un grup de case și căsuțe de pe „Ștefan cel Mare”, zona pe care se întind acum blocurile cu „BCR”, Banca „Țiriac”, cu tot cu „cubul” din fața lor, în care familiile românești și evreiești erau cam la egalitate, iar noi copiii ne jucam și ne certam, ca toți copiii, împreună, am și eu amintiri despre comunitatea evreiască locală, chiar dacă din perspectiva cealaltă, românească. Și, în ciuda diferenței de vîrstă, de peste un deceniu, dintre mine și autor, o mulțime din amintirile noastre sînt, dacă nu comune, măcar foarte asemănătoare. Iar o mulțime îmi sînt acum provocate de excepționala forță de evocare a acestei cărți!

În al treilea rînd, cred că plăcerea lecturii provine și din faptul că este vorba despre o carte foarte bine, mai întîi, vorbită, apoi, scrisă, transcrisă. Sandu Frunză, profesor la Universitatea din Cluj și unul dintre pușinii noștri specialiști și în iudaism, dar și în filosofie creștină, știe să îl provoace pe cel pe care îl ia la întrebări, formulează excelent întrebările. Chiar și în chestiunile pe care evident le cunoaște, se „preface” că este inocent, pentru că nu propriile viziuni și opinii vrea să ne impună, ci îl interesează mereu punctele de vedere ale interlocutorului. Și astfel iese un dialog cald, măsurat, din care aflăm o mulțime de lucruri despre comunitatea evreiască ieșeană în care și-a petrecut Leon Volovici copilăria și tinerețea, despre cea românească și, mereu în extensie, despre cea din întreaga noastră arie de cultură est-central-europeană, domeniu în care autorul lansat de noi vineri avea să se specializeze după 1984, cînd a ales să se stabilească la Ierusalim, mai întîi cercetător la Yad Yashem, Institutul pentru Studiarea Holocaustului, apoi cercetător și profesor la Universitatea

Ebraică și la Institutul pentru Iudaism Contemporan. Iar, acum, de la Ierusalim, cu această carte, Leon Volovici revine la Iași, pe cale dialogului și a mărturisirii, dar revine oarecum pe ocolite, dacă ne gândim că, de câțiva ani, este și profesor invitat al Universității clujene.

Că Leon Volovici este un extraordinar om al dialogului mi-am dat și eu seama. Din păcate, nu în cei șapte ani cât am lucrat în aceeași clădire, mulțumindu-ne doar să ne salutăm politicos când ne întâlneam în ușa clădirii în care funcționau institututele noastre de cercetare, ci acum doi-trei ani, când participant la un simpozion despre Holocaust desfășurat la Iași, Leon a acceptat să-mi fie interlocutor într-o emisiune de televiziune. O discuție de care îmi amintesc cu o plăcere la fel de mare cu cea provocată de lectură cărții de acum. Cred că poeta Aura Christi merită toate laudele pentru insistența depusă în „smulgerea” acestei cărți din sertarele lui Leon Volovici și Sandu Frunză. Să fie primit!